

Lupus ante portas

VLK PRED BRÁNAMI

Vlky v západnej Európe sa rýchlym tempom vracajú na svoje pôvodné teritóriá, napríklad do Álp.

V roku 218 pred Kristom volali Rimania „*Hannibal ante portas*“, Hannibal pred bránami. Bolo to vtedy, keď tento kartáginský vojvodca so svojou armádou žoldnierov, pešiakov a jazdcov s bojovými slonmi prekonal strmé horské priesmyky Pyrenej a Álp a zo severu, z územia dnešného Švajčiarska, napadol Itáliu. Rimania očakávali útok z juhu od mora. Dnes Nemci a Rakúšania taktiež volajú „*Lupus ante portas*“, dravý pred bránami.

Dostatok hlavnej koristi

Vlk dravý (*Canis lupus*) sa v súčasnosti udomáčkuje takmer v ce-

lej Európe. Z terajších pôvodných oblastí v Taliansku, Španielsku, na Balkáne, v Škandinávii a v strednej a východnej Európe sa postupne rozširuje do západnej Európy. Ochránári a mnohí prírodovedci tento jav, samozrejme, podporujú. Zvyšovanie počtu vlkov a zväčšovanie ich teritória umožňuje dostatok hlavnej koristi: raticovej zveri, najmä jelenej a diviacej. Aj smernica EÚ o ochrane fauny, flóry a habitatov vlkom prospieva. K tomu treba pripočítať ich prispôbivosť rôznym prírodným podmienkam a schopnosť mladých jedincov migrovať stovky kilometrov pri hľadaní vhodného teritória, vďaka čomu sa dostali cez talianske Alpy do Západných Álp a z Poľska do východnej časti Neme-

ka. V poslednom desaťročí však stúpli počty vlkov a svoriek aj v Sasku a Brandenbursku.

Nárast výskytu

Od druhej svetovej vojny sa v každom desaťročí vyskytol prípad, že sa vo Východných Alpách objavil vlk, akoby spadol z neba. Neboli to vždy len mladé jedince, ale aj dospelé vlčice. Od roku 1990 sú vlčie návštevy čoraz častejšie. Strhnutia zveri, stretnutia s vlkom, stopy a náhodné zastrely medzičasom zaznamenali vo všetkých rakúskych spolkových krajinách okrem Viedne, ale aj v Bavorských Alpách a v Južnom Tirolsku. Od roku 2005 to už neboli len náhodné pozorovania, ale jednotlivé vlky trvalo obsadili niektoré lokality. V roku 2005 sa jeden vlk dlhodobo zdržiaval v štajerskom Zirbitzkogel, druhý

šelma dokáže na krmovisku zabiť dospelú jelenicu.

Určili pôvod

V roku 2009, vďaka rastúcej početnosti vlčej populácie a dostatočným podkladom, biológovia podľa analýz trusu určili genetický pôvod vlkov vo východoalpском regióne. Ukázalo sa, že v pomerne krátkom čase tam primigrovali vlky zo západu, z juhovýchodu a zo severovýchodu. Alpská populácia teda pozostáva z minimálne troch rozličných zakladajúcich genetických a teritoriálnych populácií. Niektoré vlky pochádzajú z Apenín. Pravdepodobne prekonalí dlhú okružnú cestu reťazcom pohorí cez západné Alpy Francúzska a Talianska. Iné prišli z Chorvátska a zo Slovinska, ďalšie absolvovali trasu cez Západné Karpaty. To však neznamená, že vlky z Karpát zostali v severnom Rakúsku a vlky z Apenín vo Vorarlbergu alebo vo Švajčiarsku. Populácie sa ihneď zmiešali. Apeninské vlky prešli až do severných oblastí Východných Alp a karpatské do okolia Salzburgu. Tieto šelmy strhli v priebehu roka 2009 desiatky oviec, dokonca aj jedno žriebä. Strhnutia voľne žijúcej zveri nahlásili užívatelia poľovných revírov len občas na krmoviskách, a preto relevantné údaje o škodách spôsobených na raticovej zveri zatiaľ chýbajú. V nasledujúcich dvoch rokoch sa

ilustračné foto: © Martin Matiasško

v roku 2007 v oblasti Nördlichen Kalkalpen. Poľovníci nachádzali na krmoviskách strhnutú jeleniu zver, často prestarnuté jelenice. Zarážajúce bolo množstvo diviny, ktoré vlk za jednu noc skonzumoval, ako aj skutočnosť, že jedna

Ukázalo sa, že v pomerne krátkom čase primigrovali do oblasti vlky zo západu, z juhovýchodu a zo severovýchodu.

prípady výskytu vlkov a ulovenia zveri a hospodárskych zvierat objavili vo viacerých regiónoch Rakúska a Nemecka.

Nemajú mláďatá

V priebehu roka 2009 strhli šelmy desiatky oviec, dokonca aj jedno žriebä.

Vo východoalpском regióne sa vlky pravdepodobne ešte definitívne neusadili. Prichádzajú a po niekoľkých mesiacoch sa presunú

ilustračné foto: © morguetFile

ilustračné foto: © stock.xchng

inde. Hoci sú medzi nimi aj dospelé vlčice, zatiaľ nedošlo k vytvoreniu nového rodičovského páru a k reprodukcii. Preto nevznikli ani nové klasické svorky, ako ich poznáme z územia Slovenska, Ukrajiny, Poľska a Škandinávie. Ani vo Švajčiarsku ešte nezaznamenali žiadny prírastok, no ak vlky spôsobujú neúnosné škody na zveri a domácich zvieratách, Švajčiari vo Wallis ich lovia. Do uvoľnenej oblasti však priebežne prichádzajú ďalšie jedince.

Východné Alpy sú v dosahu troch vlčích populácií. Šelmy si sem pravidelne nachádzajú cestu a rozširujú svoje územie. Rozsiahle pohoria im poskytujú dostatok priestoru a vhodné podmienky na existenciu i výchovu mláďat. Zrážky s motorovými vozidlami sú minimálne, keďže je tu dostatok tunelov a zelených mostov.

V regióne sa však zintenzívnilo využívanie krajiny na lesníckych a poľovníckych princípoch. Biotopy raticovej zveri sú extrémne zaťažené lesným hospodárením, hustým osídlením a neprírodným turizmom. Na „rušivý faktor“ vlka tu už podľa niektorých odborníkov nie je priestor. Systém hospodárenia sa desaťročia prispôboval podmienkam kultúrnej krajiny, zameraným na znižovanie stresu voľne žijúcej zveri. Škody spôsobené zverou na les-

Názory odborníkov na prítomnosť vlka v Alpách sa rôznia.

ných porastoch sa však neustále zvyšujú. Aj bez vlkov je situácia kritická.

Nežiaduci

Zo strany nemeckých a rakúskych poľovníkov, chovateľov hospodárskych zvierat a niektorých odborníkov sa čoraz častejšie ozývajú varovné hlasy. Biológovia zveri Friedrich Reimoser a Hubert Schatz poukazujú na to, že biotop

a celý systém sú už príliš zaťažené. V tejto napätej situácii nie je vlk v Alpách vítaný. Iní odborníci, napríklad biológ Hubert Zeiler, zasa hovoria, že vlky majú šancu žiť v Alpách aj popri intenzívnom poľovníckom hospodárení. Sú totiž zárukou, že jelenia zver nebude synantropizovaná a úplne závislá od človeka. Vlka a jelenia zver patria k sebe ako „kľúč a zámka“, tvrdí Zeiler. Podobné rozporné názory sú aj v iných re-

Východné Alpy sú v dosahu troch vlčích populácií.

ilustračné foto: © Martin Matiaszko

ilustračné foto: © Michal Tréger

V škandinávskych krajinách sa zápalisto diskutuje o povolení odstrelu vlka.

giónoch, kde sa vlk vrátil na svoje pôvodné teritórium.

Máme ich dostatok

Z vyjadrenia prezidenta rakúskej roľníckej komory Franza Essla na minuloročnom Ekologickom fóre zveri alpského regiónu v Salzburgu vyplýva, že rakúski roľníci nebudú podporovať šelmy. „Výskyt veľkých šeliem je proti záujmom roľníkov. Ak ich máme akceptovať, musí sa o tom hovoriť a rokovovať, najmä o kompenzáciách škôd,“ vyhlásil prezident.

Bývalý švédsky minister životného prostredia Andreas Calgren zase dôrazne odmietol kritiku Európskej únie: „Vedú konanie proti Švédsku za to, že povolilo lov vlkov, čím porušilo legislatívu EÚ. Ich lov je však nevyhnutný, aby sme dosiahli akceptáciu tohto druhu u vidieckeho obyvateľstva.“ Podľa vedcov musí mať trvalo udržateľná a samostatne stabilná populácia minimálne 450 vlkov, dvojnásobne viac, ako ich teraz žije v tejto škandinávskej krajine. Švédsky poľovnícky zväz požaduje udržať ich populáciu na počte 150 jedincov. Ešte ďalej

ide Lena Eková, nová švédka ministerka životného prostredia, ktorá doteraz pôsobila na európskej úrovni v Bruseli. Zanietena poľovnícka sa už v roku 2009 vyjadрила, že o otázkach poľovníctva a ochrany prírody by nemala rozhodovať Európska únia, ale jednotlivé členské štáty. Ministerka chce v EÚ dosiahnuť, aby sa vo Švédsku mohli vlky loviť celoplošne. Zároveň chce presadiť aj revíziu vtáčej smernice.

V Nórsku prebieha zápalistá diskusia o povolení odstrelu vlkov. Nórsky poľovnícky a rybársky

zväz podporil začiatkom minulého roka povolenie lovu vlka prostredníctvom odstrelových kvót. Vedci z dánskej Univerzity Aarhus navrhujú vznik združenia vlkov, ktoré žijú medzi Nórskom, Fínskom a Ruskom. Tvrdia, že samoregulačná a životaschopná vlčia populácia má mať na tomto území minimálne 3 000 jedincov. Riešením by bolo koordinované obhospodarovanie švédsko-nórskych a rusko-fínskych vlčích populácií.

Malá komora švajčiarskeho parlamentu, v ktorej majú zastúpenie jednotlivé kantóny, schválila odstrel vlka, rýsa a medveďa, ak budú znemožňovať normálne poľovnícke obhospodarovanie populácií zveri.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky stanovilo kvótu lovu vlka dravého na poľovnícku sezónu 2011/2012 v celkovom počte 120 jedincov, v predchádzajúcom roku to bolo 150 vlkov. Zníženie povoleného počtu lovu vlkov zo 150 na 120 predstavuje medziročný pokles o 20 percent. Tohtoročnú zníženú kvótu naplnili užívatelia poľovníčkových revírov za dva mesiace, polovicu času lovu. Poukazuje to na skutočnosť, že vlkov máme na Slovensku dostatok. Popritom sú vo vykonávacej vyhláške k zákonu o poľovníctve vymedzené biokoridory, v ktorých sa vlk nemôže loviť, čo umožňuje jeho rozšírenie do Česka, Poľska a Maďarska.

Text: Šimon Červenák

VÝSLEDKY VÝSKUMU

Veľa malých svoriek

Raz za jeden až dva roky dôjde v Nemecku k usmrteniu vlka, najčastejšie mladého, motorovým vozidlom. Stáva sa to vtedy, keď šelmy hľadajú novú lokalitu. Migrácie na vzdialenosť niekoľko sto kilometrov nie sú zriedkavé, denná trasa predstavuje viac ako 70 kilometrov. Niektoré mladé jedince sa vzdialili od rodičovského páru až 1 000 kilometrov. Podľa štúdie, ktorú si dal vypracovať Spolkový úrad pre ochranu prírody v Bonne, vlky nevyhľadávajú vždy „divočinu“. Môžu využívať otvorenú krajinu, ako aj lesnaté oblasti. Nevyrušuje ich ani blízkosť ľudských sídiel a ciest. Znižujú sa

tak vzdialenosti medzi súčasnými pôvodnými vlčími populáciami z Talianska, Balkánu a Karpát. Na území Nemecka žije 12 vlčích svoriek, ktoré migrujú na značné vzdialenosti. Čím viac je región popretkávaný cestnou sieťou, tým častejšie sa vyskytujú prípady usmrtenia vlka motorovým vozidlom. Od roku 2007 prišlo o život pod kolesami áut na ceste B 156 v okrese Görlitz osem vlkov. Tento druh bude v západnej a strednej Európe stabilný len vtedy, ak jeho stavy dosiahnu veľa malých svoriek a celkový počet niekoľko tisíc jedincov, tvrdia biológovia v štúdiu.

Nórsky poľovnícky a rybársky zväz podporil začiatkom minulého roka povolenie lovu vlka prostredníctvom odstrelových kvót.